

Odbrojavanje do usklađenosti

**Ključni rokovi označavaju
početak ere regulative prema EU
aktu o veštačkoj inteligenciji**

office@geciclawn.com

Nikole Spasića 2, Belgrade

www.geciclawn.com

EU AI Akt

Kako Evropska unija preduzima bezpresedanske korake ka regulisanju AI, predstojeći rokovi unutar EU AI akta označavaju ključne promene u načinu upravljanja AI širom država članica. Ova regulativa, koja ulazi u prvu fazu primene, predstavlja značajno usklađivanje digitalne transformacije sa osnovnim pravima i dobrobiti društva.

Drugog novembra 2024. godine biće imenovane ključne institucije širom EU odgovorne za zaštitu osnovnih prava u kontekstu visokorizičnih AI sistema, čime EU potvrđuje svoju posvećenost principima nediskriminacije, privatnosti i transparentnosti. Ovaj početni rok nije samo proceduralne prirode; on označava početak koordinisanog mehanizma sprovođenja koji će pratiti usklađenost sa strogim standardima Akta.

Dalje prekretnice, počev od 2. februara 2025. godine, postepeno će uvoditi ključne odredbe, posebno usmerene na AI primene koje predstavljaju „neprihvatljiv rizik“ — one koje bi mogle manipulirati ponašanjem, iskorišćavati ranjivosti ili intruzivno nadzirati pojedince. Postavljanjem jasnih operativnih smernica i strogih rokova za usklađenost, EU AI akt ima za cilj da uspostavi strukturiran pristup odgovornom AI koji štiti pojedince i institucije.

Ovi datumi nisu samo administrativne prirode; oni predstavljaju plan kojim Evropa namerava da adresira i kontroliše brzi razvoj AI tehnologije, balansirajući inovaciju sa etičkim pitanjima. Za preduzeća, vlade i pojedince, razumevanje ovih promena je od suštinskog značaja jer oblikuju okvir unutar kog će AI funkcionisati u EU, postavljajući reper za globalne standarde u regulaciji AI.

Dva značajna roka koja se približavaju u vezi sa EU AI aktom

2. novembar 2024. godine

Države članice će identifikovati i navesti vlasti i organe odgovorne za zaštitu osnovnih prava u vezi sa korišćenjem visokorizičnih AI sistema. Obavestiće Evropsku komisiju i druge države članice o ovom spisku. Imenovani organi će imati zadatak da nadgledaju i osiguraju usklađenost osnovnih ljudskih prava sa EU AI aktom, uključujući pravo na nediskriminaciju. Takođe, biće ovlašćene da traže i pristupaju svim dokumentima koji su kreirani ili održavani u okviru EU AI akta.

2. februar 2025. godine

Ovog datuma počinju da se primenjuju neki od prvih članova EU AI akta. Iako je akt zvanično stupio na snagu 1. avgusta 2024, njegove odredbe će se postepeno implementirati. Prve odredbe koje će se primeniti pokrivaju opštu svrhu i obim primene EU AI akta, kao i propise u vezi sa AI sistemima koji predstavljaju neprihvatljiv rizik. Ovi rizici uključuju, ali nisu ograničeni na, AI sisteme koji koriste subliminalne, manipulative ili obmanjujuće tehnike za uticanje na ponašanje fizičkih lica; eksploataciju ranjivosti pojedinaca ili specifičnih grupa kako bi se promenilo ponašanje pojedinaca; evaluaciju i klasifikaciju pojedinaca (poput kreditnog bodovanja); biometrijske identifikacije u realnom vremenu; otkrivanje i dedukciju emocija na radnim mestima ili u obrazovnim ustanovama; predikciju kriminalnog ponašanja; i kreiranje ili proširivanje baza podataka za prepoznavanje lica putem sakupljanja slika lica.

Vremenska linija daljih događaja relevantnih za EU AI akt

2. maj 2025. godine

Ovog datuma počinju da se primenjuju neki od prvih članova EU AI akta. Iako je akt zvanično stupio na snagu 1. avgusta 2024, njegove odredbe će se postepeno implementirati. Prve odredbe koje će se primeniti pokrivaju opštu svrhu i obim primene EU AI akta, kao i propise u vezi sa AI sistemima koji predstavljaju neprihvatljiv rizik. Ovi rizici uključuju, ali nisu ograničeni na, AI sisteme koji koriste subliminalne, manipulative ili obmanjujuće tehnike za uticanje na ponašanje fizičkih lica; eksploataciju ranjivosti pojedinaca ili specifičnih grupa kako bi se promenilo ponašanje pojedinaca; evaluaciju i klasifikaciju pojedinaca (poput kreditnog bodovanja); biometrijske identifikacije u realnom vremenu; otkrivanje i dedukciju emocija na radnim mestima ili u obrazovnim ustanovama; predikciju kriminalnog ponašanja; i kreiranje ili proširivanje baza podataka za prepoznavanje lica putem sakupljanja slika lica.

2. avgust 2025. godine

Počinju da se primenjuju sledeće odredbe:

- Odredbe o obaveštavanju vlasti;
- Odredbe o GPAI modelima;
- Odredbe o upravljanju;
- Odredbe o poverljivosti;
- Odredbe o kaznama.

2. avgust 2025. godine

Provajderi GPAI modela koji su stavljeni na tržište ili pušteni u rad pre ovog datuma treba da budu usklađeni sa AI aktom do 2. avgusta 2027.

Rok za države članice da odrede nacionalne nadležne organe (obaveštajne vlasti i vlasti za tržišnu nadzor), obaveste Evropsku komisiju i učine ih javno dostupnim. Ovi nacionalni nadležni organi osiguravaju primenu i sprovođenje EU AI akta, i razlikuju se od vlasti/organa za zaštitu osnovnih prava.

Rok za države članice da postave pravila o kaznama i novčanim kaznama, obaveste ih Evropskoj komisiji i osiguraju njihovu pravilnu primenu.

2. februar 2026. godine

Rok za Evropsku komisiju da pruži smernice koje preciziraju praktičnu primenu odredbi u vezi sa visokorizičnim AI sistemima, uključujući plan za praćenje nakon izlaska na tržište.

2. avgust 2026. godine

Preostale odredbe EU AI akta počinju da se primenjuju, osim odredbi koje se odnose na visokorizične AI sisteme koji su bezbednosna komponenta proizvoda ili celokupan proizvod koji mora da prođe procenu usklađenosti od strane treće strane.

EU AI akt će se primenjivati na operatore visokorizičnih AI sistema, stavljene na tržište ili puštene u rad pre ovog datuma. Međutim, to se odnosi samo na sisteme koji su podložni značajnim promenama u svom dizajnu od ovog datuma nadalje.

2. avgust 2027. godine

Sve preostale odredbe EU AI akta počinju da se primenjuju. Takođe, provajderi GPAI modela koji su stavljeni na tržište pre 2. avgusta 2025. moraju preduzeti potrebne korake da se usklade sa obavezama utvrđenim u ovoj Uredbi do ovog datuma.

2. avgust 2030. godine

Provajderi i korisnici visokorizičnih AI sistema namenjenih za korišćenje od strane javnih vlasti moraju preduzeti potrebne korake da se usklade sa zahtevima i obavezama EU AI akta do ovog datuma.